

#ÚtOn

ÚTON: Árokba sodródott egy menetrend szerinti busz...

9 tonna arany és ezüst esett ki a repülőből, a fele...

Ő itt Scrēm, az internet legaranyosabb Oposzuma - fotók

Kecskeméti irány: B-ből A-ba

EXTRA A kifőzdében is megállítják Lengyel Tamást

CÍMOLDAL > SZEGED HÍREI > FELLÁNGOLT A VITA SÁGVÁRIRÓL: DEMOKRATA VAGY TERRORISTA?

Fellángolt a vita Ságváriról: demokrata vagy terrorista?

SZABÓ C. SZILÁRD-KISS GÁBOR GERGŐ
DÉLMAGYARORSZÁG

2015.03.03. 14:39

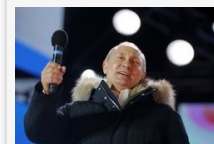
Ajánlom 177

Fellángolt a vita a szegedi Ságvári Endre gyakorlógimnázium átnevezése kapcsán. Két hete folyik az indulatos aktuálpolitikai adok-kapok. Színes a véleménypaletta, amely a demokrata Ságvárítól a terrorista Ságváriig tart, sőt tovább.

„Fegyveres ellenállást tanúsított 44. VII. 22 [27]-én a magyar csendőrség által foganatosított letartóztatása közben a budapesti illetőségű, birodalomellenes beállítottságú magyar pacifista, dr. Sagvary. Lövései 4 csendőrt könnyen megsebesítettek. Ő mell-lövést kapott és kórházba szállítása közben elhalálozott” – írta a budapesti német követség 1944. augusztus 3-án Berlinbe küldött távirati jelentésében.

Népszerű

Putyin a voksok 76,65 százalékát szerezte meg a szavazatok 99 százalékos összesítése alapján

Ő itt Scrēm, az internet legaranyosabb Oposzuma - fotók

hirdetés

Partnereinktől

hirdetés

Kisalfold.hu ajánlja

Fotó: DM

Demokrata, Terrorista, sőt

Svéd László történész szerint a fenti „esetleírás” pontatlan – miként a döntő részben az 1944 óta keletkezett változatok is, mégpedig azért, mert az események rekonstruálásához szükséges forrásokat teljes körűen még nem tárták fel a kutatók. Ságvári Endre élete, személye, halála már hosszú ideje intenzív szakmai és közéleti vita tárgya. Legújabban a Szegedi Tudományegyetem Ságvári Endre Gyakorló Gimnáziumának átnevezése kapcsán lángolt fel a vita, két hete folyik az indulatos aktuálpolitikai adok-kapok. Színes a véleménypaletta, amely a nácik ellen harcoló demokrata Ságváritól a terrorista rendőrgyilkos Ságvárig tart, sőt tovább. Mert Ungváry Krisztián történész azt találta mondani, „ha (Ságvári) nem ránt pisztolyt egy adott szituációban, és esetleg túléli 1945-öt, akkor az ÁVH vezetője is lehetett volna”. Svéd László a Múltunk című folyóiratban megjelent, Ságvári Endre mártíriumának körülményei a dokumentumok tükrében című tanulmányában azt írja, hogy Ságvári sorsa „önmagában” nehezen értelmezhető, vagy legalábbis két társa, Uhrin István és Levin Tibor tevékenységével párhuzamosan szemlélve könnyebben érthetővé válik.

Kötél általi halál

Pétervári János rendőrőrmester belehalt a sérüléseibe. Palotás Ferenc csendőrnagyot 1949-ben első fokon halálra ítélte a bíróság, majd a fellebbezés után életfogytig tartó börtönre, majd 1959-ben halálra ítélték. Kristóf László csendőrnagyot kötél általi halálra ítélték. Cselényi (Zimmer) Antal külföldre menekült a háború végén, és 1971-ben, 68 évesen Kanadában halt meg. Kristóf Lászlót a Legfelsőbb Bíróság 2006. március 6-án rehabilitálta, hatályon kívül helyezte az ellene 1959-ben Ságvári meggyilkolásáért hozott halálos ítéletet. Palotás Ferenc ítéletének felülvizsgálati kérelméről nincs információ.

Megható: százak futottak a rákkal küzdő Roliért Enesén - fotók

Szolgáltatások

ingatlanbazar.hu
Gyors. Okos. Biztos.

ELADÓ   KIADÓ

Szeged Belváros, Szeged, ingatlan, eladó, lakás, 73 m2, 11.490.000 Ft
[Részletek »](#)

Makkosház, Szeged, ingatlan, eladó, lakás, 55 m2, 15.990.000 Ft
[Részletek »](#)

Még több ingatlan »

Déliapró

- Autó, Használt autó
- Albérlet, Lakás, Családi ház
- Számítástechnika, Mobil
- Háztartási gépek
- Mezőgazdasági gépek, Szerszámok
- Állat, növény
- Utazás, üdülés
- Társkeresés

[Még több apróhirdetés »](#)

Csongrád megyei állások

- **Takarító**, Szeged
- **Raktáros**, Zsombó
- **Víz, -gáz szerelő**, Szeged
- **Faipari segédmunkás, CNC esztergályos**, Szeged
- **Műszakvezető**, Hódmezővásárhely
- **Építőmérnök, építész- és gépésztechnikus**

[Csongrád megyei állások »](#)

Szegedi programok

Uhrin, Levin és a hűtlenségi törvény

Ságvári Endre 1936-ban lépett be a Szociáldemokrata Pártba (SZDP). Rá egy évre részt vett Budapesten a Tompa utcai nyilasház elleni támadásban, amiért nyolc hónap börtönbüntetésre ítélték. 1941 januárjában szabadult, és a rövid hódmezővásárhelyi katonai munkaszolgálat után a Népszava kiadójánál dolgozott. 1941 elején belépett a Kommunisták Magyarországi Pártjába (MKP). Svéd László történész azt írja tanulmányában, hogy Ságvári és Levin Tibor kommunista-radikális szociáldemokrata szemináriumokat vezetett. Itt „a hitleristákkal való szövetkezés súlyos következményeit ecsetelve hirdette a fasiszta hatalmaktól történő elszakadás, a különbéke szükségességét”. Ezen az összejövetelen háborúellenes és antifasiszta röpiratokat is fogalmaztak. Ságvárinak több hallgatója is volt, köztük néhány vidéki fiatal, például a Békés megyei Endrődről érkezett Uhrin István, a félárva parasztfiú. A fenti tevékenységek miatt érthető, hogy a rendőrség és a csendőrség figyelte Ságvárit. Uhrin István visszatérve Endrődre erőteljesen propagálta a helyi parasztság körében a függetlenségi gondolatot, amiért 1942 márciusában őrizetbe vették. Ságvári szemináriumvezetőtársát, Levin Tibort 1942 júniusában tartóztatták le és állították bíróság elé. Uhrin, Levin és Ságvári a függetlenségi mozgalom propagálásával kimerítette a „hűtlenség bűntettének tényálladási alkatelemeit”. Ságvári ellen 1942–1944 között többirányú nyomozás folyt, ez idő alatt három ízben adtak ki ellene elfogatóparancsot. Uhrint 1 év 6 hónapi börtönbüntetésre ítélték. Büntetésének letöltése alatt besorozták hűntetőszázaddal a keleti frontra irányították. Uhrin 1943

2018. 03. 19. | családi

A Víz Világnapja

2018. 03. 19. 13:00-21:00 | kultúra

Baán Katalin: Képi gondolatok a Zsoltárok könyvéből

2018. 03. 19. 10:00-18:00 | kultúra

Kass, Bibila, Szentek

2018. 03. 19. 16:00 | családi

Népszerű kortárs muzsika

Tudósítóink jelentik

18

Felnőtt tartalom

Inkább csak kattintás után mutatjuk meg, mi került a betonba ezen a szegedi építkezésen

hirdetés

Címkefelhő

Bohács Zsolt Botka László
 B. Nagy László Gyimesi László
Gyüdi Sándor Juronics Tamás
 Kalmár Ferenc Kiss-Rigó László
Magyar Anna Nagy Sándor
 Nógrádi Zoltán
Solymos László
Szabó Gábor Szent István Szabolcs
 Tóth Péter

Időjárás

március 19. hétfő

Szeged

jelenleg

nap közben

18-án szintén a „hűtlenségi törvény” alapján 1 év 6 hónapi börtönbüntetésre ítélték. A nagykanizsai internálótábor, a pesti Margit körúti börtön után a szegedi Csillag börtönbe került. Mivel zsidónak minősítették (ámbar édesanyja keresztény volt), büntetésének 1944. november 6-i letöltése előtt, június 21-én Budapestre vitték, majd onnan a dachau koncentrációs táborba deportálták, ahol 1945. március 5-én meghalt.

Fotó: DM

Cselényi: Kár a gőzért, Endre!

Ságvári Endre, az Endrődön kipattant „hűtlenségi ügy” elsőrendű gyanúsítottja 1942 tavaszán illegalitásba kényszerült. Üldözői nyomát vesztették. Mivel a politikai nyomozók nem találták Ságvárit, feleségét állították elő tíz napra. Bars Magda így emlékezett vissza az évtizedek távlatából: „A szüleim lakására – ahol mint női szabó dolgoztam – törtek be a detektívek, és miután Endrét nem találták, engem hurcoltak el a hírhedt Andrassy laktanyába. Ahogy a többi letartóztatottat, engem is majdhogynem az agyonverésig kínoztak.” Ságvári 1944. július 27-én a budapesti Nagy Cukrászdában (ma Remiz étterem) találkozott egy elvtársával, Szabados Lajossal. Svéd László leírása alapján 18 óra 45 perc körül kezdődött az akció. „A detektívek csőre töltött pisztollyal hatoltak be a cukrászdába, és kézfeltartásra szólították fel a célszemélyeket. Miközben Kristóf László kötözni kezdte a meghökkentnek látszó Szabados kezeit, Cselényi (Zimmer) Antal az asztalon átnyúlva felibe-harmadába megmotozta Ságvárit, aztán mint aki jól végezte dolgát, zsebre tette a pisztolyt. Néhány szót váltottak egymással. Ságvári gyaníthatóan bemutatkozott: %BBSárga Lajos orvos%AB néven és igazolása végett a Cselényi által elnézett kopott orvosi táskájába nyúlt. Ekkor mondta Cselényi: %BBKár a gőzért, Endre!%AB. Erre Ságvári kirántotta a táskából csőre töltött pisztolyát, és menekülésre szánta el magát. Ámde Cselényi eléje ugrott, és dulakodni kezdtek. Kristóf és Pétervári János azonnal Cselényi segítségére sietett. Ságvári első lövése Kristóf combját érte, a második lövése Cselényi jobb felkarját, a harmadik a természetes Pétervári hasát. A tűzharcba Palotás Ferenc is bekapcsolódott. (...) Ságvári egy alkalmas pillanatban kivonta magát a dulakodásból, és pisztolyát eldobva az ajtó felé vette az irányt. (...) Amikor azonban a Szabadost őrző Palotáshoz ért, az pisztolyával hatalmas tarkóütést mért rá. Kitérőgött az utcára. A detektívek %BBFogják meg, tolvaj!%AB kiáltására egy éppen arra tartó katona megpróbálta elgáncsolni. Nagv nehezen

mintegy 10 méterre a cukrászda ajtajától elvágódott. A primér források szerint Palotás utána lőtt, de nem találta el. Viszont Cselényi Antal rendőrdetektív egészen közel ment hozzá, és a csőre töltött Walter-pisztolyát rászegezte. Ságvári bal karjával ösztönösen a fejét próbálta védeni. Ekkor Cselényi a hóna alatt tüdőlövéssel végzett vele."

26469 1937 SZEP. 21. Fénykép az:.....
 Készült 1510/937.pol.res. Fénykép az:.....
 Irat sz.:.....
 2033/4/937állr.
 Név: **D^r. Ságvári Endre**
 Álnév:.....
 Szül.helye: Bpest ideje: 1913. XI.4.
 Foglalkozás: adószámviteli tisztv. vallás: 12F.
 Családi állapota: nős
 Szülők neve: Sándor Erőcs. Róza
 Lakás: Múzeum krt. 10. / Wesselényi u. 24.
 1937. IX. 17-én a Dob u. 90. sz. alól a Téma u. verekedés gyanúja miatt előállítva. Átadva BO.-nak.
 3790/938. állr.
 1937. XII. 27-én 6024/938. VIII. ker. kapt. int. sz. végh. rend. felügy. alá lett helyezve.
 4880/3/938. állr.
 1938. I. 3-án 10934/1/938. tk. III. köz. rz. végh. rend. felügy. megáll. tatva C. B. Ny. ből.
 1938-ban a Bpesti tisz. nag. elleni erőszak miatt 8 hó börtön
 MSZMP KB 720 492
 PI Arch.

Csongrád megye nagy részéről már eltűntek a kommunista diktatúra nyomai

Deszken még a Felszabadulás szelleme kísért

A 20. századi önkényuralmi politikai rendszerek nyomait őrző utcaneveket 2013. január 1-jére kellett volna eltüntetni minden település közterületéről. Csongrád megye nagy részén megtörtént a csere, de néhány helyen még mindig kísért az elmúlt rezsim szelleme.

Egyetlen közterület sem viselheti tovább Magyarországon a kommunista diktatúra nyomait őrző utcaneveket – erről döntött az Országgyűlés 2012 novemberében. A Magyar Tudományos Akadémia (MTA) a fenti határidőhöz képest kis csúszással, 2013 tavaszán tette közzé állásfoglalását a magyarországi kommunista önkényuralmat idéző közterületek elnevezéséről: mely utcaneveket nem javasolja, és miket lehet továbbra is használni.

Sok Csongrád megyei településen nem várták meg a hivatalos állásfoglalást. Bordányban például a megadott határidőre a Felszabadulás utca nevét Benke Gedeonra cserélték. Több kistelepülés azonban kivárt. Deszken például a Felszabadulás utcán kívül Majakovszkij, Ságvári, Zója és Május 1. utca is létezett, illetve létezik még mindig. A hivatalos MTA-állásfoglalás szerint ugyanakkor a Felszabadulás, a Ságvári, a Zója és a Majakovszkij elnevezéseket nem javasolják, viszont a Május 1. utcanév továbbra is használható.

Szovjet partizánlánytól május 1-jéig

Endréről azt írják: tagja volt az antifasiszta illegális kommunista mozgalomnak, tevékenységét a csendőrség felfedte, és a letartóztatására tett kísérletkor fegyveres harcban halálos sebet kapott. Neve a kommunista áldozatvállalás jelképe lett, így közterület elnevezésére nem ajánlják. Zója szovjet partizánlány volt, akit a németek hosszas kínzások után végeztek ki.

Ifjú kommunista példakép lett, ezért neve kapcsolódik az önkényuralmi rendszer fenntartásához, így közterület elnevezésére nem használható. A Felszabadulás név azért kifogásolt, mert a szovjet hadsereg által meggyilkolt emberek hozzátartozóinak a felszabadulás kifejezés használata kegyeletsértő lehet. A kifejezés a kommunista diktatúra egyik legfontosabb állami ünnepére, ezzel az önkényuralmi politikai rendszerre közvetlenül utal, ezért nem használható. Május 1-jét a chicagói munkássztrájk során a rendőri sortűz áldozatául esett munkásokra emlékezve a II. Internacionálé nyilvánította hivatalosan ünnepnapá, de 1955 óta katolikus ünnep is, Munkás Szent József ünnep. Bár a kommunista diktatúra egyik kiemelt ünnep volt, ennek ellenére ma is számos országban – így Magyarországon is – a munka ünnepe, munkaszüneti nap. A kifejezés 20. századi önkényuralmi politikai rendszerre közvetlenül nem utal, ezért használható.

Király László: Nevetséges és szárnalmas

– A képviselő-testület már kétszer hozott döntést az említett utcanevek megváltoztatásáról, ám ez nem találkozott az ezekben az utcákban lakó emberek akaratával. Szabály szerint jogosulatlan előnyszerzés miatt választási évben nem is lehet utcanevet változtatni, így a tavalyi év ilyen szempontból kiesett – mondta Király László deszki polgármester. Hamarosan újabb kérdőíveket küldenek ki az emberekhez, amin új nevet javasolhatnak utcájuknak. A többségi lakossági véleményt szavazza majd meg a képviselő-testület. – A változtatásról a véleményem: nevetséges és szárnalmas. De mivel a cserére jogszabály kötelez, nem akarunk jogsértők lenni – mondta Deszk szocialista polgármestere.

Hámán Katóból Kölcsey Ferenc

Üllésen a Gorkij, Makarenko, Partizán, Hámán Kató, Mező Imre és a Felszabadulás utca, valamint a Szabadság tér nevét már 2013 folyamán szakaszosan lecserélték – az új utcanev tábla alatt azonban ma is olvasható a régi elnevezés. A Kölcsey Ferenc utca táblája alatt például az áll, volt Hámán Kató utca. – A régi utcanevek ideiglenes jelleggel a csere után kerültek ismét ki. Az önkormányzathoz ugyanis számos észrevétel futott be, hogy a GPS-ek és a Google-térkép még mindig a régi utcaneveket írja ki. Amint ezek a rendszerek átállnak az új elnevezésekre, leszereljük a régi neveket, és elfelejtjük azokat – mondta Nagy Attila Gyula üllési polgármester, a Csongrád Megyei Közgyűlés Fidesz-KDNP-s tagja.

Zsukov megúszta a cserét

Szegeden is több olyan személy nevét viseli közterület, akiknek a történeti szerepe kétséges. Ilyen a tápai Zsukov tér. Georgij Zsukov Sztálin egyik bizalmasa volt, a szovjet kommunista párt központi bizottságának tagja, 1955 és 1957 között szovjet honvédelmi miniszter. Az 1956-os magyar forradalmat lázadásnak, ellenforradalomnak, reakciós szervezkedésnek minősítette, végrehajtatta Magyarország megszállását, és támogatta Kádár János hatalomra kerülését.

Fotó: DM

Gagarin még mehet, Gorkij már nem

Nyíró József íróról, aki a nyilas Szálasi Ferenc híve volt, nem lehet közterületet elnevezni, de prózája már része a Nemzeti alaptantervnek. Továbbra is használható még utcanévként a Szabadság, és Jurij Gagarinról is el lehet nevezni közterületet. Horthy Miklóst megfontolásra ajánlja a Magyar Tudományos Akadémia (MTA).

2010. december 10-én a Csongrád megyei közgyűlés fideszes többsége a Jobbikkal úgy határozott, Erdei Ferenc helyett Návay Lajos nevét viselje tovább a Makói Oktatási Központ tagintézménye. Buzás Péter (MSZP) kérte, gondolják át a javaslatot, ne döntsenek a Makón élők szándéka ellenére. Erdeit szociológusként, íróként ma is elismerik, és az iskola ezen a néven szerzett magának hírnevet. Zakar Péter alelnök hangsúlyozta, Erdei megítélése nem egyértelmű, a megyei önkormányzatnak pedig az a szándéka, hogy a fiatalok elé olyan példaképeket állítson, akiknek életműve feltétel nélkül vállalható. Návay Lajos Csanád vármegye alispánja, a Képviselőház elnöke – az ő nevét viselte az 1923-as alapítástól 1946-ig az iskola – ilyen ember volt. Az MTA állásfoglalása szerint nem javasolt Erdei nevének használata közterület vagy közintézmény elnevezésében, mert részt vett a 20. századi önkényuralmi politikai rendszer megalapozásában, kiépítésében és fenntartásában. Az MTA anyagában jelenleg 233 állásfoglalás olvasható. Ezekből szemezgettünk.

Fotó: DM

Tiltott: Nyíró József íróról, aki Szálasi híve volt, részt vett a soproni nyilas országgyűlésen és nyilas vezetőkkel együtt hagyta el az országot, tilos közterületet elnevezni. Az MTA állásfoglalásában ugyanakkor olvasható, hogy „alakjának árnyalt megítéléséhez – az Országgyűlés elnökének szavaival egyetértve (sajtótájékoztató, Marosvásárhely, 2012. május 24.) – külön kellene választanunk politikai és írói munkásságát (így járt el a közoktatási kormányzat is, amikor Nyíró József prózáját a NAT részévé tette).” A tilalom hatálya alá esik Tormay Cécile író is, aki büszkén vallotta magát antiszemitának és fasisztának.

Nem használható: Közterület elnevezéseként nem használható Darvas József író neve, de Georgi Dimitrov bolgár kommunista politikusról, Maxim Gorkijról orosz íróról és Fürst Sándor kommunista politikusról sem nevezhető el közterület, illetve közintézmény.

Nem javasolt: Az MTA nem javasolja, hogy azt a nevet adják egy utcának, hogy Élmunkás, mert a szó az ipari termelés sztálinizálására utal, de a Brigád utcanévet sem támogatják, mert az máig összefonódik az önkényuralom korszakával.

Használható: Jurij Gagarin szovjet űrhajós és Nikosz Beloiannisz görög kommunista politikus neve viszont használható közterület elnevezésére az MTA szerint. Somogyi Béla szociáldemokrata újságíróról nemcsak közterületet, de közintézményt is el lehet nevezni. Továbbra is használható még utcanévként a Béke, a Munkás, a Dolgozók, az Építők, a Fejlődés, a Szabadság és a Győzelem kifejezés.

Megfontolásra ajánlott: Horthy Miklós kormányzó neve kapcsán úgy foglalt állást az MTA, hogy „a Horthy Miklósról közterületet elnevezni kívánó önkormányzatoknak megfontolásra ajánlható, hogy döntésüket halasszák el addig, amíg személvének politikáinak és korszakának konszenzusos